

LBRIS

We know
books

Editor: Călin Vlasie
Redactare: Ioan Es. Pop
Corectură: Anamaria Cozma
Tehnoredactare: Adriana Vlădescu
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Ionuț Broșțianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUMAS, ALEXANDRE

Femeia cu colier de velur / Alexandre Dumas ; trad. din lb. franceză de
Octavian Soviany. - Pitești : Paralela 45, 2017

ISBN 978-973-47-2535-9

I. Soviany, Octavian (trad.)
821.133.1

La femme au collier de velours
Alexandre Dumas

Copyright © Editura Paralela 45, 2017, pentru prezenta ediție

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparalela45.ro | www.cartearomaneasca.ro

ALEXANDRE DUMAS

FEMEIA CU COLIER DE VELUR

Roman din ciclul *Cele o mie una fantome*

Traducere și note de OCTAVIAN SOVIANY

Editura Paralela 45

CAPITOLUL I

Arsenalul

La 4 decembrie 1846, după ce vasul meu fusese ancorat încă din ajun în golful Tunis, m-am trezit pe la cinci dimineața cu una dintre acele senzații de adâncă melancolie care îți fac pentru o întregă zi ochii umezi și inima grea.

Această senzație fusese stârnită de un vis.

Am sărit din culcuș, mi-am pus niște pantaloni, am urcat pe punte și am privit înainte și de jur-împrejur.

Speram că minunatul peisaj care se derula în fața ochilor mei îmi va distra mîntea de la frămîntările acelea, cu atât mai stăruitoare cu cât aveau o cauză mai puțin reală.

Aveam în fața mea, la o bătaie de pușcă, digul care se întindea de la fortul Canalului până la fortul Arsenalului, lăsându-le o trecere îngustă vaselor care voiau să pătrundă din golf în lac. Acest lac, cu apele sale albastre ca azurul cerului pe care îl oglindesc, era agitat în anumite locuri de bătaiele de aripi ale unui stol de lebede, în timp ce pe stâlpii plantați ici și colo, pentru a indica locurile mai adânci, stătea imobil, asemenea păsărilor sculptate pe sarcofage, câte un cormoran ce deodată se lăsa să cadă ca o piatră, se scufunda pentru a-și înhăța prada, revenea la suprafața apei cu un pește în plisc, înghițea peștele, se urca iarăși pe stâlpul lui și își relua neclintirea silențioasă, până ce un alt pește aflat la îndemână îi mai stârnea o dată pofta de mâncare și îl făcea, învingându-și lenea, să se scufunde iarăși.

În acest timp, din cinci în cinci minute, văzduhul era brăzdat de un șir de flamingi, ale căror aripi roșii se conturau pe albul mat al penajului și, alcătuiind un desen pătrat, păreau un joc de cărți format numai din ași de caro, așa cum zburau într-o singură linie.

La orizont era Tunisul, adică o îngrămădire de case pătrate, fără ferestre, fără deschizături, dispuse în amfiteatru, albe cum e creta, detașându-se pe fundalul cerului cu o claritate neobișnuită. La stânga se înălțau, ca un uriaș meterez cu creneluri, Munții de Plumb, numiți așa din cauza culorii lor întunecate. La picioarele lor se târau moscheea și satul Sidi-Fahtallah; la dreapta se distingeau mormântul lui Ludovic cel Sfânt și locul unde a fost Cartagina, două dintre cele mai glorioase relicve din istoria omenirii; în spatele nostru se balansa, ancorat, *Montezuma* – o magnifică fregată cu aburi de patru sute cincizeci de cai-putere.

Existau aici, cu siguranță, destule lucruri care să distragă până și închipuirea cea mai preocupată de altele. La vederea atâtor minunății, puteai să uiți de ziua de ieri, ziua de azi și ziua de mâine. Dar mintea mea era pironită cu încăpățănare, la zece ani distanță, de un singur gând, pe care un vis mi-l ținutise în creier.

Ochiul meu deveni fix. Toată această splendidă panoramă se șterse încetul cu încetul din golul privirilor mele. Curând n-am mai văzut nimic din ceea ce exista cu adevărat, realitatea a dispărut; apoi, în mijlocul acestui vid neguros, ca de sub bagheta fermecată a unei zâne, se contură un salon cu lambriuri albe, în fundul căruia, așezată în fața unui pian pe ale cărui clape degetele ei rătăceau neglijent, stătea o femeie inspirată și gânditoare în același timp, o muză sau o sfântă; am recunoscut-o și am murmurat, de parcă ar fi putut să mă audă:

— Te salut, Marie cea plină de grații, spiritul meu este alături de tine.

Apoi, nemaîncercând să-i rezist acestui înger cu aripi albe care mă purta înapoi la zilele tinereții și, ca o viziune încântătoare, îmi

arăta chipul ei de fată, de tânără femeie și mamă, m-am lăsat dus de apele aceluia fluviu care se numește memorie și care urcă înspre trecut în loc să coboare către viitor.

Atunci am fost cuprins de un sentiment egoist și, prin urmare, atât de propriu naturii omului, pe care îl împinge să nu-și păstreze niciun gând numai pentru sine, să dubleze tăria simțurilor sale împărtaşindu-le și altora și să reverse în cele din urmă într-un alt suflet licoarea, dulce sau amară, care umple sufletul său.

Am luat o pană și am scris cum urmează:

De la bordul lui Veloce. În drum spre Tunis și Cartagina.

4 decembrie 1846

Doamnă!

Deschizând o scrisoare venită din Tunis și Cartagina, vă veți întreba poate oare cine vă scrie dintr-un asemenea loc și veți spera poate să primiți un autograf de la Regulus sau Ludovic al IX-lea. Vai, doamnă, cel care își așterne de atât de departe amintirea la picioarele dumneavoastră nu este nici un erou, nici un sfânt și, dacă a avut vreodată vreo asemănare cu episcopul de la Hippona², căruia i-a vizitat acum trei zile mormântul, ea e legată doar de prima parte a vieții acestui mare bărbat. E adevărat că și-ar putea răscumpăra – la fel ca acesta – prima parte prin cea de-a doua. Dar e deja prea târziu pentru făcut penitență și, după toate probabilitățile, va muri așa cum a trăit, neîndrăznind să lase după el nici măcar niște confesiuni, care la o adică ar putea fi povestite, dar nicidecum așternute în scris.

V-ați și uitat deja la semnătură – nu-i așa? – și știți cu cine aveți de a face; astfel încât acum vă întrebați cum de, aflat între magnificul lac – care este mormântul unui oraș – și monumentul sărăcăcios – care este sepulcrul unui

¹ Scrisoarea îi este destinată lui Marie Nodier, fiica scriitorului Charles Nodier (1780-1844), evocat de Dumas pe parcursul acestui capitol.

² Referință la Sfântul Augustin (354-430), important filosof și teolog medieval, care a fost episcopul orașului Hippona.

rege³ –, autorul Muschetarilor și al lui Monte Cristo s-a gândit să vă scrie tocmăi dumneavoastră, când la Paris nu vă vizita câte un an întreg.

Mai întâi, doamnă, Parisul e Parisul, adică un vârtej unde uiți de toate, înconjurat de zgomotul pe care îl face lumea alergând în toate părțile și pământul învărtindu-se. La Paris, vedeți dumneavoastră, fac și eu ca lumea și ca pământul: alerg și mă învărtesc, fără a mai pune la socoteală că, atunci când nici nu mă învărtesc și nici nu alerg, scriu. Dar asta e deja altceva, doamnă, iar când scriu nu sunt atât de departe de dumneavoastră pe cât ați crede, pentru că sunteți una dintre puținele persoane pentru care scriu și ar fi cu totul neobișnuit ca, atunci când termin un capitol de care sunt mulțumit sau o carte binevenită, să nu-mi spun: Marie Nodier, acest spirit ales și fermecător, va citi asta; și sunt mândru, doamnă, căci sper că, după ce veți fi citit ce am scris, voi mai crește cu câteva degete în ochii dumneavoastră.

Pentru a reveni la gândul meu de la început, vreau să știți că în noaptea asta s-a întâmplat să vă visez – nu îndrăznesc să spun că pe dumneavoastră, ci despre dumneavoastră –, uitând de hula care legăna un vapor uriaș pe care mi l-a pus guvernul la dispoziție și la bordul căruia le-am dăruit ospitalitatea unuia dintre prietenii și unuia dintre admiratorii dumneavoastră, adică lui Boulanger⁴ și fiului meu, ca să nu-i mai pun la socoteală pe Giraud⁵, Maquet⁶, Chance⁷ și Desbarolles⁸, pe care îi cunoașteți prea bine. S-a întâmplat, după cum vă spuneam, să adorm fără să mă gândesc la nimic și, cum sunt aproape în țara celor O Mie și Una de Nopți, am fost vizitat de un geniu ce mi-a dăruit un vis a cărui regină erați dumneavoastră. Locul unde m-a condus, sau mai

³ Ludovic cel Sfânt (1214-1270) – rege al Franței, începând din 1226. Conducătorul Cruciadei a Șaptea (1248) și al Cruciadei a Opta (1270), în care cavalerii creștini au fost învinși de arabi. A murit în timpul Cruciadei a Opta, în 1270, în nordul Africii.

⁴ Louis Boulanger (1807-1867) – pictor romantic, litograf și ilustrator francez, a ilustrat scrieri ale lui Alexandre Dumas.

⁵ Sébastien-Charles Giraud (1819-1892) – pictor și desenator.

⁶ Auguste Maquet (1813-1888) – scriitor, cunoscut pentru colaborarea lui cu Dumas la elaborarea unor romane ale acestuia.

⁷ Prieten al lui Dumas.

⁸ Adolphe Desbarolles (1801-1886) – pictor și ocultist francez, autorul unor lucrări despre chiromanție.

degrabă m-a readus, doamnă, era mai mult decât un palat, mai mult decât un regat; era acea bună și minunată casă a Arsenalului din vremurile ei fericite, când preaiubitul nostru Charles îi făcea onorurile cu toată franchețea ospitalității antice, iar prearespectata Marie – cu toată grația ospitalității moderne.

Credeți-mă, doamnă, că, în timp ce scriu aceste rânduri, nu-mi pot reține un suspin adânc. Vremurile acelea au fost pentru mine niște vremuri fericite. Spiritul dumneavoastră fermecător se dăruia tuturor și – îndrăznesc să spun – uneori mie mai mult decât altora. Vedeți că mă apropie de dumneavoastră un sentiment egoist. Împrumutam câteodată ceva din adorabila dumneavoastră voioșie, așa cum pietricica poetului Saadi împrumută o parte din parfumul trandafirului.

Vă mai amintiți de costumul de arcaș al lui Paul? De pantofii galbeni ai lui Francisque Michel? De cloverile fiului meu? Vă amintiți de colțul acela în care era pianul și unde cântați Lazzara, acea melodie minunată pe care mi-o promiseseți și pe care – nu vă fac niciun reproș – nu mi-ați dăruit-o niciodată?

Și, din moment ce fac apel la amintirile dumneavoastră, să mergem încă și mai departe: vi-i amintiți pe Fontaney și pe Alfred Jobannot, cele două figuri voalate care rămăneau mereu posomorâte în mijlocul hohotelor noastre de răs, căci există la oamenii care trebuie să moară de tineri un vag presentiment al mormântului? Vi-l amintiți pe Taylor⁹, așezat într-un colț, nemișcat, tăcut, visând la o călătorie nocturnă prin care ar putea îmbogăți Franța cu un tablou spaniol, un basorelief grecesc sau un obelisc egiptean? Vi-l amintiți pe de Vigny, care, pe vremea aceea, poate se mai îndoia de măreția lui și binevoia încă să se amestece cu mulțimile omenesci? Vi-l mai amintiți pe Lamartine, instalat în fața căminului și lăsând să se rostogolească până la picioarele dumneavoastră armonia frumoaselor sale versuri? Vi-l amintiți pe Hugo – privindu-l și ascultându-l cum trebuie că-l va fi privit și ascultat Eteocle pe Polinice¹⁰ –, singurul dintre noi care avea surâsul egalității pe buze, în timp ce doamna Hugo, jucându-se cu frumoasele ei bucle, stătea pe jumătate culcată pe o canapea, istovită parcă de partea de glorie ce-i revenea?

⁹ Isidore Taylor (1789-1879) – dramaturg și om de artă francez, considerat un precursor al romantismului.

¹⁰ Fii ai lui Oedip, meniți de zei să moară unul de mâna celuilalt.

Apoi, în mijlocul a toate acestea, mama dumneavoastră, atât de simplă, de bună, de blândă; mătușa dumneavoastră, doamna de Tercy, atât de spirituală și de binevoitoare; Dauzats¹¹, atât de fantast, atât de vorbăreț, așa de plin de vervă; Barye¹², atât de izolat în mijlocul zgomotului munden, părând a fi purtat de gândurile lui, odată cu trupul, în căutarea vreuneia dintre cele șapte minuni ale lumii; Boulanger, astăzi atât de melancolic, ieri așa de vesel, mereu la fel de mare poet, mereu la fel de mare pictor, mereu la fel de bun prieten, atât în voioșie, cât și în tristețe; apoi, în sfârșit, acea fetiță care se strecura printre poeți, pictori, muzicieni, oameni de seamă, oameni de spirit și savanți, acea fetiță pe care o iau în podul palmei și v-o întind, ca pe o statueta de Barres sau de Pradier. Dumnezeule! Ce s-a ales, doamnă, de toate acestea?

Domnul a suflat asupra cheii de boltă, magnificul edificiu s-a dărâmat, cei care îl populau au fugit, iar peste locul altădată viu, vesel, înfloritor se întinde astăzi pustiul.

Fontaney și Alfred Johannot au murit, Taylor a renunțat la călătorii, de Vigny s-a făcut nevăzut, Lamartine este deputat, Hugo — pair al Franței, Boulanger, fiul meu și cu mine suntem în Cartagina, de unde vă zăresc, doamnă, în timp ce scot acel suspin adânc de care vă vorbeam adineauri și care, în cînda vântului ce poartă fumul muribund al vaporului nostru ca pe un nor, nu va recupera niciodată aceste amintiri dragi, pe care timpul cu aripi întunecate le poartă tăcut spre negurile cenușii ale trecutului.

Primăvară, tinerețe a anului! Tinerețe, primăvară a vieții!

Ei bine, iată lumea pierdută pe care un vis mi-a redat-o azi-noapte, la fel de vie, la fel de vizibilă, dar, vai, la fel de impalpabilă ca atomii care dansează în mijlocul unei raze de soare infiltrate într-o cameră întunecoasă prin crăpătura unui oblon întredeschis.

Acum, doamnă, nu veți mai fi mirată de această scrisoare — nu-i așa? Prezentul s-ar întoarce tot timpul pe dos dacă n-ar fi ținut în echilibru de greutatea speranțelor și de contragreutatea amintirilor; din fericire sau din nefericire, eu fac parte dintre aceia pentru care amintirile trag la cântar mai greu decât speranțele.

¹¹ Adrien Dauzats (1804-1868) — pictor romantic francez.

¹² Antoine-Louis Barye (1796-1875) — sculptor francez, cunoscut mai ales pentru sculpturile sale animaliere.

Să vorbim acum despre altceva, căci tristețea este îngăduită doar cu condiția să nu fie transmisă și altora. Ce mai face prietenul meu Boniface¹³? Ah, am vizitat, acum opt sau zece zile, un oraș care îl va costa câteva teme suplimentare atunci când îi va găsi numele în cartea aceluși cămătar răutăcios pe nume Sallustius¹⁴. Acest oraș este Constantina, vechea Cirta, minune construită în vârful unei stânci, fără îndoială de o rasă de animale fantastice, cu aripi de vultur și mâini de om, ce au fost văzute de doi mari călători: Herodot și Levaillant¹⁵.

Apoi am stat puțin la Utica, iar ceva mai mult la Bizerta. În cel de-al doilea dintre aceste orașe, Giraud a făcut portretul unui notar turc, iar Boulanger — pe cel al ajutorului acestuia. Vi le trimit, doamnă, pe amândouă, ca să le puteți compara cu acelea ale notarilor din Paris și ale ajutoarelor lor. Mă îndoiesc că avantajul va fi de partea acestora din urmă.

În ce mă privește, eu am căzut în apă vânând lebede și flamingi, un accident care, dacă s-ar fi produs pe lângă Sena, probabil înghețată la ora asta, ar fi putut avea consecințe suferitoare, dar, în lacul lui Cato¹⁶, n-a avut drept urmare decât o baie, pe care am făcut-o îmbrăcat, și umirea provocată lui Alexandre, lui Giraud și guvernatorului orașului, care nu puteau înțelege o întâmplare pe care o atribuiam vreunei toane a închipuirii mele, dar care nu era de fapt decât rezultatul pierderii centrului meu de greutate.

Am ieșit de acolo precum cormoranii de care vă vorbeam adineauri, doamnă; ca ei am dispărut și am reapărut din apă, numai că eu nu aveam niciun pește în gură.

După cinci minute nu mă mai gândeam la asta și eram uscat ca domnul Valéry, într-atât soarele avusese bunăvoința să mă alinte.

O, aș vrea, indiferent unde v-ați afla, doamnă, să vă trimit una dintre razele acestui soare generos, măcar pentru a face să vă înflorească la fereastră o tuță de miozotis.

¹³ Fiul Mariei Nodier.

¹⁴ Caius Sallustius Crispus (86-34 î.Hr.) — istoric latin.

¹⁵ François Levaillant (1753-1824) — explorator, colecționar și ornitolog francez.

¹⁶ Marcus Porcius Cato, zis și Cato cel Tânăr (95-46 î.Hr.) — politician și om de stat roman, adept al filosofiei stoice. S-a sinucis la Utica, în timpul războiului civil al lui Cezar.

Adio, doamnă, iertați-mă pentru această lungă scrisoare; nu sunt deprins cu așa ceva și, asemenea copilului care se apăra de învinuirea că ar fi făcut lumea, vă promit că n-o s-o mai fac; totuși, de ce a lăsat portarul cerului deschisă această ușă de fildeș prin care ies niște vise poleite cu aur?

Binevoiți să primiți, doamnă, sentimentele mele cele mai respectuoase

Alexandre Dumas

Îi strâng prietenește mâna lui Jules¹⁷.

Și acum, ce rost are această scrisoare intimă? Pentru a putea să le istorisesc cititorilor mei povestea femeii cu colier de velur, trebuie să le deschid ușile Arsenalului, adică ale locuinței lui Charles Nodier.

Iar după ce aceste uși au fost deschise de mâinile fiicei lui și, în consecință, suntem convinși că suntem bineveniți, cine mă iubește mă va urma.

Capitolul II

Arsenalul (urmare)

La capătul Parisului, în continuarea Cheiului Celestinilor, cu spatele spre strada Morland și dominând fluviul, se ridică o clădire mare, posomorâtă și sumbră la înfățișare, căreia i se spune Arsenalul.

O parte a terenului pe care se înalță această construcție greoaie se numea, înainte de a fi săpate șanțurile orașului, Champ-au-Plâtre. Într-o zi, pe când se pregătea de război, Parisul a cumpărat acest câmp, pentru a fi construite acolo hangare pentru piesele de artilerie. Spre 1533, Francisc I și-a dat seama că duce lipsă de tunuri și a poruncit ca ele să fie turnate acolo. A împrumutat prin urmare un hangar de la bunii săi orășeni, bineînțeles cu promisiunea că îl va înapoia de îndată ce turnarea va fi dusă la bun sfârșit. Apoi, sub pretextul că vrea ca munca să se facă mai repede, a împrumutat un al doilea, pe urmă un treilea, repetând de fiecare dată aceeași promisiune. Ulterior, în virtutea proverbului că ce e bun de luat e bun de păstrat, și-a însușit, fără fașoane, cele trei hangare împrumutate. Douăzeci de ani mai târziu, au luat foc vreo douăzeci de mii de livre de praf de pușcă depozitate acolo. Explozia a fost teribilă. Parisul s-a cutremurat, așa cum se cutremură Catania atunci când Etna dă semne de viață. Unele pietre au ajuns până la marginea foburgului Saint-Marceau, iar rostogolirile acestui tunet cumplit au făcut ca Melun să se zguduie. Casele din vecinătate s-au clătinat un moment, ca și cum ar fi fost bete, și s-au năruit. Peștii din fluviu au pierit, ucși de această explozie nemaipomenită. În sfârșit, treizeci de persoane luate de uraganul de flăcări au fost prefăcute în zdrențe, iar o sută cincizeci

¹⁷ Soțul Mariei Nodier.

au fost rănite. De la ce a provenit acest dezastru? Care a fost cauza acestei nenorociri? Nu s-a aflat niciodată și, ca urmare a acestei ignoranțe, cauza a fost pusă pe seama protestanților.

Carol al IX-lea a dispus reconstrucția clădirilor distruse, după un plan mai vast. A fost un constructor Carol al IX-lea: el a comandat executarea sculpturilor de la Luvru și decorarea Fântâniei Inocenților de către Jean Goujon, care a fost omorât acolo, așa cum știe toată lumea, de un glonț rățacit. Marele poet și artist¹⁸ le-ar fi dus cu siguranță pe toate la bun sfârșit, dacă Dumnezeu, care avea anumite socoteli cu el, legate de 24 august 1572¹⁹, nu l-ar fi convocat dincolo.

Urmașii lui au reluat construcțiile de unde fuseseră abandonate și le-au dus mai departe. Henric al III-lea a dispus să fie sculptat portalul care dă spre Cheiul Celestinilor. Portalul era însoțit de niște coloane în formă de tun, iar pe placa de marmură de deasupra lui se putea citi acest distih al lui Nicolas Bourbon²⁰, pe care Santeuil²¹ pretindea să-l cumpere cu orice preț:

*Aetna hic Henrico tela ministrat,
Tela giganteos debellatura furors.*

Ceea ce vrea să însemne:

*Etna pregătește aici sulitele
cu care Henric va fulgera furoarea gigantilor.*

Și, într-adevăr, după ce i-a fulgerat pe giganții din Ligă, Henric a plantat aici cea frumoasă grădină pe care o putem vedea pe hărțile

¹⁸ Carol al IX-lea.

¹⁹ La această dată a avut loc Noaptea Sfântului Bartolomeu, când hughenoții (protestanții) din Paris au fost măcelăriți de catolici, din ordinul regelui Carol al IX-lea și al reginei-mamă Caterina de Medicis.

²⁰ Nicolas Bourbon (1574-1644) – poet francez de limbă latină.

²¹ Jean de Santeuil (1630-1697) – poet francez de limbă latină.

din timpul lui Ludovic al XIII-lea, iar Sully²² și-a stabilit aici ministerul și a dispus să fie pictate și poleite cu aur frumoasele saloane care formează până astăzi Biblioteca Arsenalului.

În 1823, Charles Nodier a fost chemat la direcția acestei biblioteci și a părăsit strada Choiseul, unde locuise până atunci, pentru a se stabili în noua lui reședință.

Nodier era un om adorabil, lipsit de vicii, dar plin de defecte, de acele defecte fermecătoare care intră în alcătuirea oamenilor de geniu: risipitor și plimbăreț fără griji, așa cum Figaro era leneș de plăcere.

Nodier cunoștea aproape tot ce le-a fost dat oamenilor să cunoască; de altfel, el beneficia de privilegiul oamenilor de geniu: când nu știa, inventa, iar ceea ce inventa era într-un alt fel ingenios, într-un alt fel colorat, într-un alt fel probabil decât realitatea.

Era plin de sisteme, elabora paradoxuri cu entuziasm, dar nu pentru lumea propagatorilor de idei; Nodier era paradoxal doar pentru el însuși, Nodier construia sisteme doar pentru el însuși, iar odată ce sistemele lui erau adoptate, paradoxurile – recunoscute – le schimba sau formula altele.

Nodier era omul lui Terențiu²³, căruia nimic din ce-i omenesc nu-i este străin. Iubea pentru bucuria de a iubi: iubea așa cum strălucște soarele, cum susură apa, cum are miros floarea. Îi plăcea tot ce era bun, tot ce era frumos, tot ce era măreț; căuta și partea de bine a răului, așa cum chimistul extrage din otrava plantelor veninoase remediul salvator.

De câte ori a iubit Nodier? Asta n-ar putea s-o spună nici măcar el; de altfel, fiind un mare poet, confunda mereu visul cu realitatea. Nodier mângâiase cu atâta dragoste plămămirile imaginației sale, încât a sfârșit prin a crede în existența lor. Pentru el, Thérèse Aubert,

²² Maximilien de Béthune, duce de Sully (1559-1641) – nobil protestant, om de stat, ministru al regelui Henric al IV-lea.

²³ Publius Terentius Afer (195-159 î.Hr.) – dramaturg latin, autorul celebrei maxime „Sunt om și nimic din ce e omenesc nu mi-e străin.”

Zâna Firimiturilor, Inês de Las Sierras²⁴ existaseră în realitate. Erau, ca Marie, fiicele sale, surorile lui Marie; numai că doamna Nodier nu participase în niciun fel la crearea lor; aidoma lui Jupiter, Nodier le scosese pe toate aceste Minerve din creierul său.

Dar Nodier anima cu suflul său creator nu doar făpturile ome-nești, nu doar pe fiii lui Adam și ai Evei. Nodier a inventat un animal și i-a pus nume. Apoi, fără să se sinchisească prea tare de părerea lui Dumnezeu, l-a proclamat nemuritor cu de la sine putere.

Acest animal era tarantataleul. Nu cunoașteți tarantataleul, nu-i așa? Eu, nici atât, dar Nodier îl cunoștea, Nodier îl știa pe de rost. Povestea despre moravurile, obiceiurile, capriciile tarantataleului. V-ar fi povestit și despre amorurile acestuia, dacă, din momentul în care și-a dat seama că tarantataleul ascunde în el principiul vieții eterne, nu l-ar fi condamnat la celibat, reproducerea fiind inutilă acolo unde există resurrecție.

Cum a descoperit Nodier tarantataleul?

O să vă spun. La optsprezece ani, Nodier se ocupa de entomologie. Viața lui se împarte în șase faze diferite.

Mai întâi s-a ocupat de istoria naturală: *Biblioteca entomologică*.

Apoi de lingvistică: *Dicționarul onomatopeelor*.

Apoi de politică: *Napoleona*.

Apoi de filosofia religioasă: *Meditații mănăstirești*.

Apoi de poezie: *Încercările unui tânăr bard*.

Apoi de roman: *Jean Sbogar, Smara, Trilby, Pictorul din Salzburg, Domnișoara de Marsan, Adèle, Vampirul, Visul de aur, Amintiri din tinerețe, Regele Boemiei și cele șapte castele ale sale, Fanteziile doctorului Neophobus* și încă mii de alte lucruri încântătoare pe care dumneavoastră le cunoașteți, le cunosc și eu, așa că e inutil să le mai numesc.

Nodier era așadar în prima fază a activității sale. Nodier se ocupa de entomologie. Nodier locuia la etajul șase, deci cu un etaj mai sus decât acela la care Béranger²⁵ situează cămăruța poetului. Făcea

²⁴ Personaje feminine din operele lui Charles Nodier.

²⁵ Pierre-Jean de Béranger (1780-1857) – poet satiric și șansonetist francez.

experiențe la microscop asupra făpturilor infinit de mici și – cu mult înaintea lui Raspail²⁶ – descoperise o lume întreagă de animalicule invizibile. Într-o zi, după ce a examinat apa, vinul, oțetul, brânza, pâinea, în sfârșit, toate lucrurile cu care făcea de obicei experiențe, a luat puțin nisip ud din streășină, l-a pus la microscop și și-a lipit ochiul de lentilă. Atunci a văzut mișcându-se un animal straniu, având aspect de velociped și fiind înzestrat cu două roți care se mișcau cu rapiditate. Avea de traversat un râu? Roțile acționau ca zburările unui vapor. Avea de umblat pe uscat? Roțile lui acționau ca și acelea ale unei cabriolette. Nodier l-a privit, l-a observat amănunțit, l-a desenat, l-a analizat multă vreme, până și-a adus deodată aminte că are o întâlnire și a plecat în mare grabă, lăsând în plata Domnului microscopul, firișoarele de nisip și tarantataleul, care se găsea acolo în lumea lui.

Nodier s-a întors târziu; era obosit, s-a culcat și a dormit așa cum se doarme la optsprezece ani. Doar a doua zi, când a deschis ochii, și-a amintit de nisip, de microscop și de tarantataleu. Vail Peste noapte nisipul se uscaseră, iar bietul tarantataleu, care avea fără îndoială nevoie de umezeală ca să trăiască, murise. Micul său cadavru se răsturnase pe o parte, iar roțile erau nemișcate. Vasul cu aburi nu mai mergea, velocipedul se oprise.

Dar, fie și mort, animalul nu era mai puțin o specie bizară de efemeridă, iar cadavrul său merita să fie păstrat, ca și cel al unui mastodont sau mamut; doar că trebuie să iei niște măsuri speciale pentru a mânui un animal de o sută de ori mai mic decât musca de făină, măsuri pe care nu trebuie să le iei atunci când vrei să muți din loc un animal de zece de ori mai mare decât un elefant.

Nodier și-a transportat cu vârful unei pene firele de nisip de pe lama microscopului într-o cutiuță de carton, destinată să fie mormântul tarantataleului.

Și-a făgăduit că-i va arăta acest cadavru primului savant care va binevoi să urce șase etaje.

²⁶ François-Vincent Raspail (1794-1878) – chimist, naturalist și om politic francez.